احب الله من احب حسینا

منبر صوتی نوشتاری

امام حسین علیه السلام در قرآن

جلسه دوم

سخنران

حجت الاسلام سید مجید نبوی

بسم الله الرحمن الرحیم

امام حسین علیه السلام در قرآن جلسه دوم

نویسنده:

سید مجید نبوی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

امام حسین علیه السلام در قرآن جلسه دوم

مشخصات کتاب

سخنران :

حجت الاسلام و المسلمین حاج سید مجید نبوی

محل سخنرانی :

استان فارس : شهرستان اشکنان حسینیه جماران

موضوع سخنرانی :

امام حسین علیه السلام در قرآن جلسه دوم

تاریخ سخنرانی :

شب دوم

محرم ۱۴۳۶ سال ۱۳۹۴ شمسی

ایمیل سخنران : nabavi۱۳۵@gmail.com

ص: ۱

خطبه

.Your browser does not support the audio tag

اَعوذُ بِالله مِنَ الشیطان الرَّجیم

بسمِ الله الرَّحمنِ الرَّحیم

اَلحَمـدُلله ربِّ العـالمین بـارِی الخَلائِق اَجمَعین جامِع الناس لِیوم لارَیبَ فیه ، ثُمَ الصَّلوهُ والسَّلام عَلی سَیِدَنا و نَبیّنا اَبی القاسِم مُحَمَد صَلّیَ الله عَلَیه وَ آلِهِ و سَلّم و علی اَهـلِ بَیته اَلطَّیبینَ الطّاهِرینَ اَلمَعصومین وَ لَعَنَهُ الله عَلی اَعـدائِهِم و منکری فضـائلهم و مناقبهم من الان الی قیام یَومِ الدین .

وَ بعدُ قال الحکیم فی مُحکَمِ کتاب الکریم . اعوذُ بالله من الشیطان الرجیم

وَ وَصَّیْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَیْهِ إِحْسَانًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ کُرْهًا وَ وَضَعَتْهُ کُرْهًا ۖ وَ حَمْلُهُ وَ فِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّیٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِینَ سَنَهً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِی أَنْ أَشْکُرَ نِعْمَتَکَ الَّتِی أَنْعَمْتَ عَلَیَّ وَ عَلَیٰ وَالِدَیَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِی فِی ذُرِّیَّتِی ۖ إِنِّی تُبْتُ إِلَیْکَ وَ إِنِّی مِنَ الْمُسْلِمِینَ(۱) صدق الله العلی العظیم .

شب جمعه هست شاد کنیـد ارواح طیبه ی شـهدا ، صُلَحاء ، مومنین و مؤمنات ، ذوی الحقوق ، ذوی الارحام و همه کسانی که سالهای قبل در این مجالس بودنـد و سر به تیره ی تراب نهاد ه ا نـد . بانیان این بنای مقـدس و همچنین شـهید فاجعه منا از این خطه ، با صلواتی بر محمد و آل محمد .

ص: ۲

۱- سوره احقاف آیه ۱۵

مقدمه

ص: ۳

.Your browser does not support the audio tag

قرآن کریم آیات زیادی پیرامون امام حسـین علیه السلام دارد . در یک نگاه اجمالی کل آیات قرآن کریم مربوط به اهل بیت علیهم السلام است .

چنـانچه مشـهور است معاویه علیه الهاویه به قاری قرآن گفت : « قرآن بخوان اما از آیاتی بخوان که در شأن علی بن ابی طالب نباشد . »

قاری قرآن کتاب را بست و ساکت شـد . معاویه پرسـید : « چرا قرآن نمی خوانی ؟ » گفت خود شـما دسـتور دادید . گفت : « من گفتم بخوان ، اما نه از آن آیاتی که در شأن علی علیه السلام است . »

قاری قرآن گفت : « شـما یک آیه بیاورید در قرآن که مربوط به امیرالمؤمنین علیه السـلام نباشد من همان آیه را می خوانم . » نیست در قرآن آیه ای که مربوط به امیر المؤمنین و اهل بیت علیهم السلام

ص: ۴

نباشد .(۱)

ص: ۵

۱- روزی معاویه وارد مکه شـد، به او گفتنـد: آیا می دانی (ابن عباس) تفسیر قرآن می کند؟ معاویه گفت: خوب (ابن عباس) پسر عموی پیغمبر است، او از هاشـمیان است. او تفسـیر نکند، چه کسی تفسیر کند قرآن را. گفتند: تفسیر می کند آیات را به نفع علی بن ابیطـالب، مـا از این نـاراحتیم. معاویه گفت: خودم رسـماً وارد مجلس می شوم و جمعشان را برهم می زنم. معاویه وارد مجلس تفسیر ابن عباس شد، دید ابن عباس با چنان کیفیتی تفسیر آیات می کرد که معاویه هیچ جای اعتراضی ندید. بعد از مجلس، معـاویه به ابن عبـاس گفت: تو تفسـیر آیـات می کنی یا فضائل علی را بازگو می کنی؟ ابن عباس: ای معاویه به من بگـو کجـای قرآن است که فضائـل علی بن ابیطـالب نیست؟ از خودت هم سـئوال می کنم. جواب می دهی؟ (إنّمَـا أنتَ مُنـذِرُ وَلِكُلِّ قَومٍ هادٍ) این آیه برای کیست؟ معاویه: رسول خـدا فرمودنـد: منـذر این امت من هسـتم و هادی، وجود علی بن ابیطالب است. ولی ابن عبـاس حتمـا بایـد این آیه را بخوانی؟؟؟؟ ابن عباس: (إنَّمَا يُرِيـدُ اللهُ لِيُذهِبَ عَنكُمُ الرِجسَ أهلَ البَيتِ وَيُطهّركُم تَطهِيرا)، ایـن آیه برای کیست؟ معـاویه: این هم قصه عصـمت علی و اهـل بیتش است ولی لازم نیست که همه را بخـوانی. ابن عباس: (إنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَالّـذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلوةَ وَيُؤتُونَ الزَّكَوةَ وَهُم راكِعُون)، معاویه این آیه برای کیست؟ معـاویه: زمانیکه علی انگشتر خود را در راه خـدا داد. این آیه در حق علی نازل شـد، قبول دارم ولی حتما بنا نیست که این آیه را هم بخوانی. ابن عبـاس: (عَمَّ يَتَسـاءَلُونَ عَنِ النَّبَإ العَظيم)، معاویه بگو این آیه در حق کیست؟ معاویه: رسول خـدا فرمود: خبر عظیم علی بن ابیطـالب است که هم مردم ازش می پرسـند و هم من از علی خواهم پرسـید، ولی ابن عباس دوباره از این آیه ها خوانـدی؟؟؟؟ ابن عبـاس: (وَاعتَصِمُوا بِحَبـلِ اللهِ جَمِيعا وَلا تَفَرَّقُوا)، بگو ببینم این آیه برای کیست؟ معاویه: پیغمبر فرمود: (حبل

الله) علی بن ابیطالب است، دست به دامان علی بزنید و جای دیگر نروید که گمراه می شوید، ولی باید همین را هم تفسیر کنی؟؟ ابن عباس: (فَقُل تَعَالَوا نَدعُ أبنَاءَنا وَأَبنَاءَکُم وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَکُم وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَکُم) به من بگو این آیه در حق کیست؟ معاویه: این هم ماجرای مباهله با اهل نجران است که خدا در این آیه علی بن ابیطالب را نفس پیغمبر می خواند، ولی تو همیشه اینگونه آیه ها را تفسیر می کنی؟ ابن عباس: (سَأَلَ سَآئِلُ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ) این آیه برای چه کسی است؟ معاویه: روز غدیر شخصی نزد رسول خدا آمد و گفت: این سخنان از خودت بود یا از خدا؟؟ پیغمبر فرمودند: امر رسالت بود. آن شخص به پیامبر گفت: به خدا بگو بر من عذاب نازل کند که من تحمل ولایت علی را ندارم. خدا جلوی همه سنگ ریزه ای از آسمان فرستاد و به سر او اصابت کرد و مرد، ولی همیشه اینگونه آیات را تفسیر می کنی؟ ابن عباس: (الیَومَ أکمَلتُ لَکُم دِینَکُم وَأتمَمتُ عَلَیکُم نِعمَتِی وَرَضِیتُ لَکُمَ الاسلامَ دِینا)، دیگر برای کیست؟ معاویه: این آیه هم اکمال دیانت در پرتو ولایت علی است ولی آیه دیگر را بخوان نه این آیه ها را. ابن عباس از جا بلند شد و گفت: ای معاویه به من بگو کجای قرآن را بخوانم که فضل علی بن ابیطالب نباشد؟، کجا را بخوانم که از علی بیان نشده باشد. معاویه: اصلا ابن عباس (إذَا زُلزِلَتِ الأرضُ زِلزَالَهَا)، را بخوان. ابن عباس: ای معاویه این آیه هم برخلاف انتظار تو در فضل علی بن ابیطالب است. معاویه: علی در این آیه دیگر چه می کند؟ ابن عباس: نشنیدی بعد از پیغمبر خدا یکسال نگذشته بود که زلزله ای بر مدینه آمد که همه مردم از وحشت از خانه ها بیرون شدند و علی در میانشان حاضر شد این آیه را خواند و پایش را بر زمین کوبید و فرمود: (ای زمین، ابو تراب بر تو امر می کند، آرام بگیر) و زمین آرام شد. معاویه با شدت غضب گفت: ابن عباس راحت بگو، تا قرآن هست علی هم خواهد بود. (بحار الانوار – جلد ۴۴ – صفحه ۱۲۵)

لذا این قرآن کریم یا دارد یا سخن از بهشت ، نعمت های بهشتی ، اهل بهشت ، ایمان ، وفاداری و اخلاق صحبت می کند که در رأس آنها امیر المؤمنین علیه السلام است یا هم دارد در رابطه با جهنم و خیانت ، مال حرام ، رزق حرام و در رابطه با صفات اهل جهنم سخن می گوید که در سر سلسله ی آنها دشمن امیر المؤمنین علیه السلام است . لذا آیات قرآن هیچ کدام جدای از اهل بیت (ع) نیست منتها بعضی از آیات قرآن هست که آنچنان صراحتی دارد که وقتی این آیات و ترجمه آن را می بینیم و تفسیری که اهل بیت علیهم السلام در این آیات دارند را نگاه می کنیم چنان قوت قلب می گیریم که الحمدالله در این دنیای این چنینی ما همچون اعتقاداتی داریم . همین جوری و سرسری و الکی به ما نرسیده است . بلکه ریشه در قرآن مجید دارد . همان قرآنی که کلام پروردگار این عالم است .

آیه ی مورد بحث

.Your browser does not support the audio tag

از میان آیات قرآن اشاره می کنم به آیه ۱۵ سوره احقاف همان که اول منبر خدمت شما قرائت کردم . آنجا که خداوند تبارک و تعالی می فرماید :

(وَ وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا)

به انسان گفتیم به پدر و مادرت احسان کن .

امام صادق علیه السلام می فرماید : « منظور از انسان در این آیه شریفه جدِّ ما امام حسین علیه السلام است . (۱)

۱- سوره احقاف آیه ۱۵: وَ وَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَ أَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي ۖ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ترجمه: و ما انسان را به احسان در حق پدر و مادر خود سفارش کردیم، که مادر با رنج و زحمت بار حمل او کشید و باز با درد و مشقت وضع حمل نمود و سی ماه تمام مدت حمل و شیرخواری او بود تا وقتی که طفل به حد رشد رسید و آدمی چهل ساله گشت (و عقل و کمال یافت آن گاه سزد که) عرض کند: بار خدایا مرا بر نعمتی که به من و پدر و مادر من عطا فرمودی شکر بیاموز و به کار شایسته ای که رضا و خوشنودی تو در آن است موفق دار و فرزندان مرا صالح گردان، من به درگاه تو باز آمدم و از تسلیمان فرمان تو شدم. تفسیر: در کافی از حضرت صادق علیه السلام ذیل آیه فوق روایت کرده فرمود جبرئیل بر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل شد گفت: ای محمد صلی الله علیه و آله پروردگار سلام می رساند و بشارت می دهد شما را به فرزندی که از فاطمه متولد می شود و امت بعد از تو او را به قتل می رسانند و فرمود: ای جبرئیل به پروردگارم سلام برسان، عرض کن حاجت بر فرزندی ندارم که امت بعد از من او را به قتل برسانند جبرئیل عروج کرد مرتبه دوم فرود آمد همان پیغام را رسانید. آن حضرت پاسخ اول را فرمود. عروج کرد مرتبه سوم نازل شد عرض کرد ای محمدصلی الله علیه و آله پروردگار سلام می رساند و بشارت می دهد و می

فرمایـد ما در عوض شـهادت آن فرزنـد امامت و وصایت را در ذریه او قرار دادیم. پیغمبر راضـی شد فرسـتاد دخترش فاطمه را حاضـر کردنـد مژده فرزنـد را به او داد عرض کرد: ای پـدر بزرگوار حاجت به چنین فرزندی ندارم که امت او را شـهید کنند. پیغمبر بشارت امامت و وصایت و ولایت را در ذریه حضرتش داد حضرت فاطمه نیز راضی شد و با کراهت و مشقت بار حمل کشید و وضع حمـل نمود و مـدت حمـل و شـیرخوارگی سـی ماه تمام بود (چون رضاع کامل دو سال است چنانچه فرمایـد وَ الوالِداتُ یرضِـعنَ اَولادَ هُنَّ حولَینِ کامِلَین[۱] پس مدت حمل ۶ ماه بوده است) و فرزندی بجز امام حسـین و یحیی شـش ماهه متولـد نشـد و این حـدیث را ابن بابویه ابن قولویه نیز روایت کرده اند.[۲] [۱] سـوره بقره آیه ۲۳۳ [۲] تفسـیر جامع، ج ۶، ص ۳۱۸

(حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا)

سپس از آنجایی که مادر حقوقش به مراتب بیشتر از پدر است . قرآن کریم می آید به بخشـی از زحمات مادر نسبت به فرزند اشـاره می کنـد . موقعی که بچه در شـکم این مـادر است با چه اذیت ها و چه آزارهایی این بچه را در شـکم خود پرورش می دهد . و آن زمانی که این بچه را به دنیا می آورد چه صدماتی می خورد .

امام صادق علیه السلام در کتاب شریف بحار الانوار ذیل این آیه ی شریفه می فرماید :

« جدِّ ما امام حسـین علیه السلام هنگامی که در شکم مادرش زهرا سلام الله علیها بود نوعا دیدگانی پر از اشک داشت . گاهی امیر المؤمنین علیه السـلام وارد منزل می شدند می دیدند حضـرت زهرا سـلام الله علیها حامله ی به امام حسـین علیه السـلام در حـال گریه کردن می باشـد . علت گریه را سؤال کردنـد . جواب می داد علی جان این بچه ای که در شـکم دارم گاهی با من حرف می زند . سخنانش آنچنان دلم را می سوزاند که اشکم جاری می شود . مگر چه می گوید این بچه ؟

گاهی می گوید أنا الغریب ،

گاهی صدا می زند أنا المظلوم ،

گاهی صدا می زند أنا العطشان

و گاهی می گوید أنا الشهید

لذا من طاقت نمی آورم و گریه می کنم . » امام صادق علیه السـلام می فرماید : « این گریه های حضـرت زهرا سـلام الله علیها در قرآن کریـم در ایـن آیه شـریفه آورده است .(حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا) و امـا آنجـا که می فرمایـد : (وَ وَضَعَتْهُ كُرْهًا) بـا چه مصائبی مادر او را به دنیا آورد و اشاره دارد و می فرماید : وقتی مادرمان زهرا سـلام الله علیها قنداقه امام حسـین علیه السلام را در دست های رسول خدا (ص) گذاشت ، دید این بزرگوار زیر گلوی امام حسین علیه السلام می بوسد و مدام اشک می ریزد . مادرش نگران شد و گفت : بابا ، یا رسو ل الله وقتی قنداقه فرزندم را در دسـتانت گذاشـتم شـما تبسم بر لب داشتی وصورت بچه را می بوسـیدی . الان چه مشـکلی است که داری اشک می ریزی و زیر گلوی فرزندم حسـین را می بوسی ؟ آنجا بود که

رسول خدا اشاره کرد به شهادت امام حسین علیه السلام در کربلا و فرمودند : « زهرا جان ، دخترم ، چه خیری در این فرزند برای ما است ، بچه ای را که باید این چنین سر ببرند به چه درد ما می خورد . فرمود : این درخت دینی که من کاشته ام احتیاج به آبیاری دارد و خون فرزندم حسین علیه السلام درخت دین را آبیاری می کند . »

انصافا این حرف هزارو چهار صد سال قبل زده شده است . امام حسین علیه السلام حدود شصت سال بعد از این گفت و شنود به شهادت رسیدند . اما نگاه می کنیم می بینیم الان بعد از هزار و چهار صد سال ، درخت دین با خون امام حسین علیه السلام آبیاری شده است . اگر من و شما خدایی را می شناسیم ، اگر نماز می خوانیم به سمت این قبله و این خدا را می پرستیم و اگر و اگر ... تمام این اعتقاداتمان صدقه سرِ خون امام حسین علیه السلام است . لذا امام صادق علیه السلام می فرماید : « این آیه شریفه تفسیری است برای نحوه ی به دنیا آمدن ، نحوه ی در شکم مادر بودن و نحوه ی بزرگ شدن جد ما امام حسین علیه السلام .

ادامه این آیه شنیدنی است .

ادامه ی آیه

.Your browser does not support the audio tag

(وَ حَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً) از آن وقتی که در شکم مادر قرار گرفت تا آن هنگامی که بچه به دنیا آمد و شیر خورد و از شیر گرفته شد ، قرآن کریم می فرماید مجموعا سی ماه . همه مفسرین تعجب کردند چرا قرآن کریم می فرماید : سی ماه . در حالی که سی و سه ماه است ، نه ماه بچه در شکم مادر است و بعد که به دنیا آمد (حولین ِ کامِلَین) قرآن فرموده است حق دارد دو سال از مادر شیر بخورد . دو سال می شود بیست و چهار ماه . نه ماه و بیست و چهار ماه می شود سی و سه ماه . اما قرآن می فرماید : سی ماه (وَ حَملُهُ و فِصالُهُ) آن مدت که در شکم مادر است و آن مدت که شیر می خورد کلا می شود سی ماه . همه مانده اند تفسیر این آیه چیست ؟ امام صادق علیه السلام از این آیه رمز گشایی کرده اند . فرمودند که علت آن ، این است که ، این آیه مربوط به جد ما امام حسین علیه السلام است چرا که ، زِ بس شوق شهادت بر سرش بود ، رَه نه ماهه را شش ماهه پیمود .

ص: ۸

شش ماه بیشتر در شکم مادر نبود . بیست و چهار ماه هم حق شیر خوردن مجموعا می شود سی ماه . همین که قرآن کریم می فرماید :

(حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ) یواش یواش که بچه بزرگ شد ، استخوان هایش محکم شد (وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً) چهل سال را پشت سر گذاشت . یعنی امام حسین علیه السلام چهل ساله شد ؟ نه . امام صادق علیه السلام می فرماید : « بعد از رسول خدا (ص) امامت شروع شد سی سال امامت امیرالمؤمنین علیه السلام طول کشید و بعد از امیر المؤمنین علیه السلام پسرش امام حسن مجتبی علیه السلام ده سال امامت را پشت سر گذاشت . سی سال و ده سال می شود چهل سال . چهل سال که تمام شد ، امامت به امام حسین علیه السلام رسید یعنی آن سی سال پشت سر گذاشته شد .

وظیفه ی سنگین

.Your browser does not support the audio tag

اکنون که امام حسین علیه السلام به امامت رسیده است یک وظیفه سنگین اضافه برمسئله امامت به دوش امام حسین علیه السلام افتاد . و آن مسئله

(اُخرُج إلی العِراق إنَّ الله شاءَ أن یَراکَ قَتیلا) ای حسین علیه السلام به سمت عراق برو که خداوند , می خواهد تو را کشته ببیند . (۱)

امام حسین علیه السلام وظیفه امامت که به دوشش آمده است حالا مسئله کربلا هم اضافه شده است . دستانش را بلند می کند به درگاه خداوند تبارک وتعالی و چند دعا می کند . در این آیه شریفه خداوند به دعاهای امام حسین علیه السلام اشاره می

کند این دعا ها چیست ؟

ص: ۹

۱- شیخ مفید در «ارشاد» و علامه ی مجلسی می نویسند: چون امام حسین «علیه السلام» منزل ولید بیرون آمد، در کنار آرامگاه جدش قرار گرفت و در کار خود استعلام و استخبار نمود. در همان حالی که در اندیشه ی کار خود و عرض گزارش بود، خوب او را گرفت، و پیغمبر «صلی الله علیه و آله و سلم» فرمود: أخرج الی العراق فان الله قد شاء أن یراک قتیلاـ ارشاد ص ۱۸۰؛ بحارالانوار ص ۱۸۴ ج ۱۰ چاپ تهران؛ امالی صدوق ص ۹۲ مجلس ۳۰.

(قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِی أَنْ أَشْکُرَ نِعْمَتَکَ الَّتِی أَنْعَمْتَ عَلَیّ وَ عَلَیٰ وَالِدَیّ) خدایا کمکم کن تا شکر نعمتی که به من و پدر و مادرم دادی به جای بیاورم . شکر نعمت که دیگر دعا نمی خواهد . بله دعا می خواهد . تا خدا کمک نکند من و شما نمی توانیم شکر آن را به جای آوریم .

آن روایت معروف که خداوند به حضرت موسی علیه السلام فرمود : ای موسی شکر من را به جای بیاور. حضرت موسی علیه السلام عرض کرد خدایا چگونه شکر تو را به جای بیاورم در حالی که نمی توانم . قدرتش را ندارم . چرا ؟چون مثلا اگر یک نعمت به من دادی ، نعمت چشم . گفتم خدایا شکر که نعمت چشم را به من دادی . خوب چه کسی به من توفیق داد که بگویم شکر . (۱)تو بودی ای خدا . خوب گفتن این شکر یک نعمت دیگری شد . من باید شکر این نعمت را دوباره به جا ی بیاورم . خدایا شکرت که به من توفیق دادی که بگویم شکرت . دوباره که گفتم یک شکر دیگر لازم می آید . همان طور تسلسل ایجاد می شود و خلاصه :

از دست و زبان که بر آید

کز عهده شکرش به در آید

پس اگر ماگفتیم خدایا شکر ، این توفیقی است که خداوند به ما داده است . لذا قرآن کریم می فرماید که امام حسین علیه السلام اینجوری به خدا گفت : خدایا کمکم کن می خواهم شکر تو را به جای آورم . یعنی اگر کمک و مدد تو نباشد هیچ کاری از دست من بر نمی آید . این اوج توحید و عرفان است . آن که می خواهد خداپرست بشود باید بیاید از امام حسین علیه السلام یاد بگیرد . قرآن کریم بیان می کند که امام حسین علیه السلام چگونه با خدا حرف زده است .

ص: ۱۰

۱- خداوند به موسی(ع) وحی کرد: ای موسی! حقّ شکر مرا به جای آور، حضرت موسی عرض کرد: برای هر شکری نعمت تازهای به من میدهی، پس چگونه تو را شکر کنم؟ خداوند فرمود: یا مُوسی اَلآنَ شَکَرْتَنِی حِینَ عَلِمْتَ أنَّ ذلِکَ مِنِّی ؛ موسی! اکنون شکر مرا به جای آوردی، چون میدانی که همین توفیق نیز از من است. اصول کافی، ج ۲، ص ۹۸.

از میـان این نعمت هـایی که خداونـد به انسـان داده است نعمت فراوان است . کـدام یک از این نعمت ها از همه بالاتر است . همان نعمتی که هر روز من و شـما در نماز هایمان در سوره حمد از خداوند می خواهیم (صِـراطَ الّذین اَنعَمتَ علَیهِمَ) خدایا راه کسـانی را می خواهم که به آنهـا نعمت داده ای . نعمت داده شـدگان چه کسـانی هسـتند ؟ اصـلا نعمت چیست ؟ نعمت ، نعمتِ ولا‌یت است . خـدا علی علیه السـلام را ولی قرار داد. فـاطمه زهرا سـلام الله علیهـا را از اولیاء خود قرار داد . امام مجتبی علیه السـلام را ولی خودش قرار داد . اکنون امام حسـین علیه السـلام ولی خدا شده است . خدایا توفیقم بده شکر این نعمت را که به پدر و مادرم و خودم دادی به جای بیا ورم .(۱) نعمت امامت ،

ص: ۱۱

۱- ولا‌یت کبرای حضـرت زهرا علیهاالسـلام در آیـات و روایـات پس از بیان این مقـدّمه، بایـد اذعان کرد که حضـرت فاطمه علیهاالسـلام گوهری قدسـی در تعیّن و صورت انسـی است و آن حضرت انسیه حورا و عصمت کبرای الهی است.(۸) این مهم در آیـات و روایـات به خوبی مشـهود است. الف. آیات ۱. «إِنَّمَـا يُرِيـدُ اللَّهُ لِيُـذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرا» (احزاب: ۳۳)؛ خداوند چنین اراده فرموده است که ناپاکی را فقط از شـما اهل بیت بِبَرد و شـما را پاک و منزّه گرداند. ۲. «فَقُلْ تَعَـالَوْاْ نَـدْعُ أَبْنَاءنَا وَأَبْنَاءكُمْ وَنِسَاءنَا وَنِسَاءكُمْ وَأَنفُسَـنَا وأَنفُسَـكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَةَ اللّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ» (آل عمران: ۶۱)؛ بگو (ای پیامبر): بیاییـد، بخوانیم ما فرزندانمان و شـما فرزندانتان را، و ما زنانمان و شـما زنانتان را، و ما خودمان و شـما خودتان را، سپس به مباهله برخیزیم تا دروغگویان را به لعن خدا گرفتار سازیم. ۳. «فَتَلَقَّى آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْه» (بقره: ۳۷)؛ پس آدم از خداوند کلماتی فراگرفت و آن کلمات را وسیله توبه خویش قرار داد. ۴. «وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُن» (بقره: ۱۲۴)؛ هنگامی که ابراهیم را پروردگارش با کلماتی امتحان نمود، پس آن کلمات را تمام کرد. ۵. «قُل لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» (شوری: ۲۳)؛ بگو ای پیامبر، من بر آن (انجام رسالتم) پاداشـی از شـما نمی خواهم، مگر مودّت با خویشان نزدیکم. ۶. «وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْـكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِـيرا إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورا» (دهر: ۸۹)؛ آنان که در راه دوستی خـدا طعام خود را به فقیر و یتیم و اسـیر می دهنـد؛ (می گوینـد:) ما فقط برای رضای خدا به شـما طعام می دهیم و از شـما هیـچ پـاداش و سپاسـی نمی طلبیم. ۷. «إِنَّا عَرَضْـنَا الْأَمَـانَةَ عَلَى السَّمَـاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا» (احزاب: ۷۲)؛ ما امانت را به آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه کردیم، آن ها نپذیرفتند و ترسـیدند که آن را حمل کنند، در حالی که انسان این امانت را پذیرفت؛ که او بسیار ستم کار و نادان است. هر یک از این هفت آیه به نوعی، بیانگر ولایت حضرت صدیقه علیهاالسلام می باشند. درباره آیه اول، که به آیه «تطهیر» معروف است، روایـات متواتری در شـأن نزول آن نقل می کننـد که این آیه در خانه امّ سـلمه نازل شـد، زمانی که اهل بیت (پنـج تن) علیهم السـلام در زیر عبا قرار گرفته بودند و امّ سلمه نیز از آمدن در زیر عبا نهی شد. غیر از جماعتی از صحابه، قریب ۳۰۰ تن دیگر نیز این روایت را به همین شکل نقل کرده اند که نام آن ها در کتاب الغدیر آمده است. این آیه بیانگر عصمت اهل بیت علیهم السلام و از جمله حضـرت زهرا علیهاالسـلام می باشـد عصـمت از جمله شـئون منصب ولا‌یت است و غیر از معصومـان علیهم السـلام کسـی را سراغ نداریم که ولایت کبرا داشته باشد.(۹) آیه دوم به آیه «مبـاهله» معروف است. در مـاجرای مباهله، حضـرت زهرا علیهاالسـلام نیز شـرکت داشـتند؛ چرا که «ابنائنا» در آیه، حسنین علیهماالسلام هستند و منظور از «انفسنا» پیامبر و حضـرت علی علیهمااالسـلام می باشـند و از حضـرت زهرا علیهاالسـلام ، که بانوی معصوم می باشـد، با لفظ «نسائنا» تعبیر شـده

است. چون امر مباهله یک امر عادی نیست و تنها از افراد شایسته و مقدّس برمی آید، حضرت زهرا علیهاالسلام یکی از شخصیت هایی است که مشمول آیه می باشد و این از مسلّمات است.(۱۰) درباره آیه سوم، روایاتی نقل شده اند که نشان می دهند همان گونه که رسول اکرم و حضرت علی و امام حسن و امام حسین علیهم السلام سبب خلقتند، حضرت زهرا علیهاالسلام نیز یکی از اسباب آفرینش جهان است، و معقول نیست کسی علت خلقت باشد و ولایت نداشته باشد. در این روایات، کلماتی را که حضرت آدم علیه السلام از حق تعالی فرا گرفت و به وسیله آن ها، توبه اش مورد قبول واقع شد، نام های مبارک اهل بیت علیهم السلام می باشند. در بخشی دیگر از روایات، خداوند در پاسخ حضرت آدم علیه السلام که عرض کرد: آیا نزد تو مخلوقی محبوب تر از من هست؟ خداوند فرمود: بلی، مخلوقاتی از تو محبوب تر دارم که اگر آن ها نبودند، تو را نیز نمی آفریدم، و سپس نام اهل بیت و فرزندان ایشان علیهم السلام برده می شود.(۱۱) درباره آیه چهارم، همانند آیه سوم منظور از «کلمات» طبق روایتی که مفضّل بن عمر از بزرگان صحابه امام صادق علیه السلام نقل می کند، «اهل بیت علیهم السلام » می باشند و منظور از «اَتَمَهُنَّ» نُه امام دیگر از اولاد امام حسین علیهم السلام می باشند. امام صادق علیه السلام همچنین طبق روایتی می فرماید: «نحن الکلماتُ»؛ ما آن کلماتی هستیم که خداوند در قرآن به آن ها اشاره می فرماید.(۱۲) حال چگونه ممکن است که اشخاصی در منطق وحی «کلمات الهی» نامیده شوند و انبیا به آنان متوسّل گردند، ولی خودشان عاری از ولایت باشند؟! حضرت زهرا علیهاالسلام از این کلمات می باشد. درباره آیه پنجم نیز روایات بسیاری میان شیعه و سنّی مطرحند که منظور از «مودّت قربی» محبت اهل بیت علیهم السلام می باشد. این مودّت هم سنگ و هم وزن اجر رسالت محمّدی است. به دنبال نازل شدن این آیه، حافظ ابوعبداللّه ملاّ روایتی را در سیره اش نقل می کند: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خدای تعالی مزد رسالتم را، که بر عهده شماست، مودّت خویشان و نزدیکانم قرار داده است و من در روز قیامت، نسبت به این مودّت از شما بازخواست خواهم کرد.»(۱۳) با توجه به این روایت، آنچه در روز قیامت همه در مقابل آن مسئولیم ولایت چهارده معصوم علیهم السلام است که از جمله آن ها ولایت حضرت زهرا علیهاالسلام می باشد. درباره شأن نزول سوره «اهل اتی»، از مسلّمات شیعه و سنّی است که حضرت زهرا علیهاالسلام یکی از اشخاصی است که این سوره در شأن آن ها نازل شده.(۱۴) در آیه ششم، فضایل اهل بیت علیهم السلام را بیان نموده که حضرت صدیقه علیهاالسلام نیز یکی از آنان است. چنین فضایلی تنها از آن کسانی هستند که ولایت آن ها از جانب خداوند تأیید شده باشد. اما درباره آیه هفتم، که خداوند امانتی را به آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه کرد و آن ها زیر بار پذیرش آن نرفتند، امام صادق علیه السلام می فرماید: منظور از «امانت»، «ولایت» است که اهل بیت علیهم السلام بار آن را بر دوش خود حمل می کنند.(۱۵) مفضّل بن عمر طبق روایتی از امام صادق علیه السلام درباره این آیه، نقل می فرماید که اگر این چهارده تن نبودند، آدم و همسرش آفریده نمی شدند، و اینان خزانه داران علم الهی و امینان اسرار حق می باشند. حضرت فاطمه علیهاالسلام یکی از گنجوران دانش و امانت داران اسرار خدایی است. ب. روایات اما احادیثی که در منقبت حضرت زهرا علیهاالسلام وارد شده اند به دو بخش تقسیم می شوند: بخش اول، روایاتی که در ذیل آیات بیان شده اند و بخش دوم روایاتی که در شأن حضرت آمده اند و با آیه ویژه ای مرتبط نیستند. روایات بخش دوم نیز به دو دسته تقسیم می شوند: یک دسته روایات اشتراکی اند که در منقبت اهل بیت علیهم السلام بیان شده اند که حضرت زهرا علیهاالسلام نیز در آن مناقب اشتراک دارند و دسته دوم احادیث اختصاصی اند که تنها به مدح و فضایل حضرت صدیقه علیهاالسلام می پردازند. قابل توجه آنکه روایات اشتراکی در پانزده موضوع رده بندی شده و عبارتند از: ۱. اهل بیت علیهم السلام ؛ علت آفرینش؛ ۲. معرفی شدن اهل بیت علیهم السلام به همه فرشتگان؛ ۳. منوّر بودن بهشت با تصویر اهل بیت علیهم السلام ؛ ۴. اهتدا و اقتدا و تمسّک به ایشان از جانب مردم؛ ۵.

تولاـ و تبرّای مردم نسبت به دوستان و دشمنان ایشان؛ ۶. اشتراک در مقام ولایت؛ ۷. رکن بودن حضرت فاطمه و پیامبر علیهماالسلام نسبت به حضرت علی علیه السلام ؛ ۸. جواز (استثنایی) ورود و توقّف اهل بیت علیهم السلام در مسجد النبی صلی الله علیه و آله در جمیع حالات؛ ۹. اشتراک اهل بیت علیهم السلام در شنیدن سخن فرشتگان (محدَّثه بودن)؛ ۱۰. مژده بهشت پیامبر صلی الله علیه و آله به شیعیان حضرت علی علیه السلام و شیعیان حضرت زهرا علیهاالسلام (به صورت مشترک)؛ ۱۱. اشتراک در مبدأ خلقت بودن، در خوی و سرشت و در شئون دیگر آفرینش؛ ۱۲. اشتراک اهل بیت علیهم السلام در کیفیت خلقت یکسان ایجاب می کند که در تمام شئون ولایت در ردیف یکدیگر باشند. ۱۳. اشتراک اهل بیت علیهم السلام در مقامات و درجاتی که منحصر به پنج تن است و برای هیچ بشری به آن درجات راهی نیست. ۱۴. مقام رکوب (سواره بودن) اهل بیت علیهم السلام در روز قیامت، در بهشت و در هنگام سیر در مواقف آخرت. اشتراک اهل بیت علیهم السلام در صلوات بر ایشان و کیفیت زیارت ایشان. نتیجه پانزده موضوع مزبور چهل منقبت می باشند که بسیاری از آن ها از شئون ولایت و از خصوصیات ولی اللّه هستند و حضرت زهرا علیهاالسلام در این مناقب با پیامبر و دیگر معصومان علیهم السلام سهیم می باشد و این حاکی از مقام والای ولیّه اللهی آن حضرت است. این چهل منقبت عبارتند از:(۱۶) ۱. آفرینش حضرت زهرا علیهاالسلام پیش از خلقت دیگران: «خِلْقَتُها قَبلَ النّاسِ شأن اَبیها و بَعلِها و بنیها، و هُم انوارٌ یُسبّحونَ اللّهَ و یُقَدِسّونَه و یُهلّلونه و یکبّرونه.» ۲. آفرینش حضرت زهرا علیهاالسلام از نور عظمت حضرت حق: «خَلْقُها مِن نورِ عظمه الله تبارک و تعالی و هی ثُلثُ النورِ المقسومِ بینها و بینَ ابیها و بَعلِها.» ۳. سبب و علت آفرینش آسمان ها و زمین: «عِلّتُها فِی خِلقهِ السماءِ والارضِ والجنّهِ والنّارِ والعرشِ و الکُرسیِ والملائِکهِ والانسِ والجنِّ.» ۴. نام گذاری حضرت زهرا علیهاالسلام از سوی خدای متعال: «تَسمیتُها مِن عندِ رَبِّ العزّهِ.» ۵. مشتق شدن نام فاطمه علیهاالسلام از اسماء خدای تبارک و تعالی: «اشتقاقُ اسمُها مِن اسماءِ اللّهِ تبارک و تعالی.» ۶. توسّل انبیا به حضرت فاطمه علیهاالسلام : «توسّلُ الانبیاءِ بِها و باسمائِها.» ۷. نوشته شدن نام حضرت فاطمه علیهاالسلام بر ساق عرش و درهای بهشت: «کِتابَهُ اسمِها علی ساقِ العرشِ و ابوابِ الجنّهِ لده ابیها و بَعلها و بَنیها.»(۱۷) ۸. تصویر حضرت زهرا علیهاالسلام در بهشت: «کَوْنُها شَبَحا عن یُمنَهِ العرشِ و صورهً فِی الجَنّه.»(۱۸) ۹. هدایت و پیشوایی حضرت فاطمه علیهاالسلام : «اشتراکها فِی الاهتداءِ و الاقتداءِ والتمَسُّکِ بِها رِدْفَ اَبیها و بَعْلها و بنیها.» ۱۰. عصمت و طهارت: «اشتراکُها فِی العصمهِ و دُخولُها فی آیهِ التّطهیر.»(۱۹) ۱۱. امانت داری ولایت الهی: «کونُها مِنَ الامانهِ المعروضهِ عَلیَ السمواتِ والارضِ والجبالِ.» ۱۲. دارای مقام رکن نسبت به حضرت علی علیه السلام : «اِشتراکُها مَعَ رسولِ اللّهِ فِی الرّکنیهِ لِعَلی بن ابی طالب.» ۱۳. جواز ورود به مسجد النبی در هر زمان: «اِشتراکُها فی تَطْهیر مَسجِدِ رسولِ اللّهِ نظیرَ ابیها و بَعْلِها و بنیها.» ۱۴. محدّثه بودن حضرت زهرا علیهاالسلام : «کَوْنُها محدثّهً کالائمهِ امیرالمؤمنین و اولاده.»(۲۰) ۱۵. مژده نجات و رستگاری به شیعیان حضرت زهرا علیهاالسلام : «اِشتِراکُها مَعَ امیرِالمؤمنینَ و اولادِه فِی التَّبشیر بِشیعَتِها و مُحبّیها.»(۲۱) ۱۶. سواره محشور شدن حضرت زهرا علیهاالسلام در روز قیامت: «رکوبُها یومَ القامهِ کاَبیها و بَعلِها و بَنیها.» ۱۷. دست به دامان پیامبر بودن در قیامت؛ ۱۸. سخن گفتن حضرت زهرا علیهاالسلام با مادرش در رحم: «کانَتْ تُحدِّثُ اُمَّها و هی فی بَطنِها و تُصَبِّرُها.»(۲۲) ۱۹. بیان شهادتین در هنگام ولادت: «تُکلُّمها بالشّهادَتینِ حینَ الولادهِ.»(۲۳) ۲۰. عالِم به گذشته و آینده: «اِشتراکُها مَعَ ابیَها و بَعلِها و بَنیها فِی العلمِ بما کانَ و ما یَکونُ و ما لم یکُنْ اِلی یَومِ القیامهِ.»(۲۴) ۲۱. پاک و طاهر از مادر متولّد شدن: «ولادتُها طاهرهً مطهّرهً زکیّهً میمونهً تقیّهً.»(۲۵) ۲۲. رشد حضرت زهرا علیهاالسلام در هر ماه به اندازه یک سال: «نُمُوُّها فِی الیومِ والشهرِ مثل ما جاءَ فی نُموِّ الائمّه الاطهار.»(۲۶) ۲۳. نورافشانی وجود حضرت زهرا علیهاالسلام هنگام ولادت بر تمام خانه های مکه و شرق و غرب عالم: «دُخول نورِها حینَ وُلِدَتْ بیوتاتِ مکّهَ کولادهِ ابیها.»(۲۷) ۲۴. بشارت فرشتگان به یکدیگر هنگام ولادت حضرت

فاطمه علیهاالسلام : «تبشیرُ اهلِ السماءِ بَعضُهُم بعضا.»(۲۸) ۲۵. وجوب محبت حضرت فاطمه علیهاالسلام بر همگان: «فی وجوبِ حُبّها کحُبِّ بَعلها و بَنیها اَجرا للرِسالهِ الخاتِمه.» ۲۶. حضور در قبّه الوسیله یا درجه الوسیله بهشت: «اشتراکُها مَع اَبیها و بعلها و بنیها فی درجهِ الوسیلهِ فِی الجنهِ.» ۲۷. حضور در قبّه زیر عرش: «اشتراکُها مَع اَبیها و بَعلها و بَنیها یَومَ القیامهِ فی قُبّهٍ تحتَ العرشِ.» ۲۸. نخستین کسی که وارد بهشت می شود: «فِی الدخولِ الی الجنّهِ قبلَ الناسِ.»(۲۹) ۲۹. نام حضرت فاطمه علیهاالسلام یکی از کلماتی بود که حضرت آدم علیه السلام فرا گرفت: «فی اَنّها مِن الکلماتِ الّتی تَلقّیها آدمُ و ابتلی بِها ابراهیمَ ربُّه.» ۳۰. حضور حضرت صدیقه علیهاالسلام در مباهله در میان «ابناءنا» و «انفسنا»: «دُخولُها فی آیهِ المباهلهِ بینَ ابنائنا و انفسنا.» ۳۱. حضرت زهرا علیهاالسلام ؛ مشمول حکم تولاّ و تبرّا و حب و بغض و صلح و جنگ همراه با رسول خدا صلی الله علیه و آله : «وَحْدَتُها مَعَ رسولِ الله و علیٍ و بنیهِ فی حکمِ الحبِّ والبغضِ و الولاءِ والعِداءِ و فی حکمِ السلمِ و الحَربِ و فی حکمِ السَّبِّ والاذی.»(۳۰) ۳۲. همتا بودن در صفات و ارزش های معنوی با حضرت علی علیه السلام : «فی کفْوَیتها مَع علیٍّ فِی المَلَکات و النفسانیاتِ، ولَوْ لم یُخْلَق علیٌ لم یکن لها کفوٌ من آدم و من دونِهِ.»(۳۱) ۳۳. دشمنی با حضرت فاطمه علیهاالسلام ؛ موجب کفر: «کُفرُ مَنْ اَبْغَضَ فاطمهَ.» ۳۴. حضرت فاطمه علیهاالسلام ؛ ملجأ و مرجع توسّل انبیا: «فی الامرِ بالتوسّلِ الیها کَاَبیها و بَعْلِها و بَنیها فی الحوائجِ و عندَ کلِّ مسألهٍ والاَمرِ بحُبّها و الصَّلاهِ عَلَیها و زیارتِها.» ۳۵. حضرت صدیقه علیهاالسلام ؛ مورد شأن نزول سوره «هل اَتی»: «دُخولُها فی فَضْلِ سورهِ "هَلْ اَتی" مع بَعْلِها و بَنیها.» ۳۶. آشنا بودن با حورالعین در هنگام ولادت: «عِرفانُها رُسُلَ رَبِّها الیها عندَ ولادتِها والتَّسلیمِ علیها بِاَسمائها.» ۳۷. برگزیده خداوند تبارک و تعالی در میان جمیع زنان عالم: «اطلاعُ اللّهِ علیَ الارضِ و اختیارُها علی نساءِ العالمینَ.» ۳۸. بزرگ ترین شفیع شیعیان و دوست داران خود در روز قیامت: «کَونُها شفیعهً کُبری یومَ القیامهِ لِشیعَتها و مُحبّها.» ۳۹. شناساندن مقام حضرت زهرا علیهاالسلام به اهل محشر از سوی خداوند: «یُعَرِّفُ اللّهُ قَدَرها کَما یُعَرِّفُ قَدْرَ اَبیها و بَعلها و بَنیها یومَ القیامهِ.» ۴۰. افضلیت حضرت زهرا علیهاالسلام بر جمیع مخلوقات بنا بر روایات معتبر منصوص و مسلّم: «فی اَفْضَلّیتها عَلیَ الملائکهِ والجنِّ والانسِ.»(۳۲) ۸. حسن حسن زاده آملی، شرح فصّ حکمه عصمتیه فی کلمهٍ فاطمیه، ص ۱۵۳ . ۹. سیّدمحمدحسن طباطبایی، المیزان، ترجمه سیدمحمّدباقر موسوی همدانی،محمّدی،۱۳۷۰،ج۳۲،ص۱۸۱ . ۱۰. عبدعلی بن جمعه عروسی حویزی، تفسیر نورالثقلین، ج ۱، ص ۳۴۷. ۱۱. این روایات را سیوطی در الدُّر المنثور، بدخشانی از حافظ کبیر، دارقطنی از ابن النجار، و ابن مغازلی در مناقبش با ذکر سند نقل کرده اند. ۱۲. سیدمحمّدحسین طباطبایی، پیشین، ج ۱، ص ۲۷۵، به نقل از: محمّد بن یعقوب کلینی، الکافی، ترجمه و شرح سیدهاشم رسولی، دفتر نشر فرهنگ اهل بیت علیهم السلام ، ج ۲، ص ۱۱۷. ۱۳. ابراهیم امینی، فاطمه زهرا علیهاالسلام ، ص ۲۶. ۱۴. ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب، قم، مطبعه العلمیه، ج ۳، ص ۳۷۳۳۷۵. ۱۵. عبد علی بن جمعه عروسی حویزی، پیشین، ذیل سوره احزاب، آیه ۷۲. ۱۶. به نقل از: عبدالحسین امینی، فاطمه الزهراء علیهاالسلام ، به کوشش حبیب چاپچیان، امیرکبیر، ۱۳۶۳، ص ۱۰۷۱۱۸. ۱۷. احمد خطیب بغدادی، تاریخ بغداد، ج ۱، ص ۲۵۹ / ذبیح اللّه محلاّتی، ریاحین الشریعه، تهران، اسلامیه، ج ۷ ص ۱۷۱. ۱۸. ذبیح اللّه محلاتی، پیشین، ج ۱، ص ۱۱۴. ۱۹. همان، ج ۱، ص ۱۶۲. ۲۰. ذبیح اللّه محلاّتی، ریاحین الشریعه، ج ۱، ص ۳۷. ۲۱. همان، ج ۱، ص ۲۲۵. ۲۲. محمد الحسون، اعلام النساء، اسوه، ۱۴۱۱ ق، ص ۵۳۶. ۲۳. همان، ص ۵۳۶ / ذبیح اللّه محلاّتی، پیشین، ج ۱، ص ۶۴. ۲۴. ذبیح اللّه محلاّتی، پیشین، ج ۱، ص ۱۸۵ ۲۵. همان، ج ۱، ص ۶۵. ۲۶. همان، ج ۱، ص ۷۴. ۲۷. همان، ج ۱، ص ۶۴. ۲۸. همان، ج ۱، ص ۶۵. ۲۹. علاءالدین علی المتقی، کنز العمّال، ج ۶، ص ۲۱۹. ۳۰. محمّد الحسون، پیشین، ص ۵۴۳. ۳۱. محمّد بن یعقوب کلینی، پیشین، ج ۲، ص ۳۶۰، «کتاب الحجه». ۳۲. ذبیح اللّه محلاّتی، ریاحین الشریعه، ج ۱، ص ۴۸. ۳۳. عبداللّه جوادی آملی، زن در آئینه جلال و جمال، نشر فرهنگی رجاء، ۱۳۷۰،

ص ٣٩١.

نعمت کمی نیست . خداوند به هر کسی نمی دهد . این مقام ، مقام والایی است . لذا از خدا توفیق می خواهد که خدایا توفیق شکر این نعمت را به من بده . حالا شکرش به چیست ؟ این که امام حسین علیه السلام بگوید الحمدالله ، الحمدالله .. نه . ببین خداوند چه می خواهد همان را انجام بده . خداوند می خواهد امام حسین علیه السلام را کشته ببیند . خدایا کمکم کن بتوانم شکر این نعمتِ ولایت را با کشته شدنم یا آن چیزی که تو می خواهی به جای بیاورم . همین دعا را کرد .

توفیق عمل صالح

.Your browser does not support the audio tag

غیر از این دعا ، دعاهای دیگری هم کرد (وَ أن اَعمَل صالِحاً ترضاه) خدایا عمل صالحی که مورد رضایت توست آن را از تو می خواهم .

توفیقم بده که عمل صالح انجام بدهم . همان عملی که تو می خواهی . یعنی من الان دارم می روم به کربلا ، تو به من گفتی زن و فرزندت را هم ببر . وقتی مسئله زن و بچه میان می آید خیلی معادلات به هم می ریزد . که آدم حاضر است هر بلایی به سر خودش بیاید اما تیغ به پای فرزندش نرود . انسان اینچنین است . اما خدا به امام حسین علیه السلام گفته است (إنَّ الله شاء أن یَراهن سبایا) خداوند می خواهد این ها را اسیر دست دشمن ببیند . بعد کدام پدر حاضر است دانسته بیاید وارد این معرکه شود . این که قبل از آن ، امام حسین علیه السلام از خدا مدد می خواهد . خدایا آن وقتی که بچه کوچک من می آید و مشک خالی را می بیند و می گوید بابا آب . کدام پدری است که بتواند تحمل کند . این اظهار تشنگی بچه خیلی سخت است . ماجرا فوق این حرفهاست که من و شما بنشینیم دور هم یک چیزی من بگویم و یک چیزی شما بشنوید . امام حسین علیه السلام رحمت واسعه ی الهی است. شما چه قدر دل رحم هستید و دلتان برای بچه کوچک می سوزد . هزاران هزار برابر آن امام حسین علیه السلام دلش برای بچه های کوچک می سوزد . (۱)چه طور می تواند این بچه کوچک را قانع کند ، چطور می تواند تحمل کند . چطور بخواهد حرف خدا را گوش بدهد . اینها با هم تضاد دارد . لذا آنجاست که امام حسین علیه السلام می داند چقدر کار سخت است . همان اول ماجرا که امامت بر دوش ایشان می آید توفیقش را از خدا می خواهد .

۱- امام رضا علیه السلام الامام الانیس الرفیق، و الوالد الشفیق، و الاخ الشقیق، و الام البره بالولد الصغیر، و مفزع العباد فی الداهیه النآد امام همدم و رفیق، پدر مهربان، برادر برابر، مادر دلسوز به کودک، و پناه بندگان خدا در گرفتاری سخت است..
منبع : اصول کافی، کتاب الحجه، باب نادر جامع فی فضل الامام و صفاته، حدیث۱

اصلاح فرزندان

.Your browser does not support the audio tag

(و أن اعمَل صالِحاً ترضا وَ أصلِح لی فی ذُریتی)

خدایا حالا که گفتی به طرف کربلا برو ، می روم . اما یک تقاضای دیگر دارم . تقاضایم این است :

بچه های من را صالح قرار بدهی . خیلی حرف مهمی است امام حسین علیه السلام دعای دیگری نبود که بکند ؟ به فکر بچه هایش و نسل خود است . و این حرف دارد به من و شما پیام می دهد که ای شیعیان ، همین طور که دارید زندگی می کنید و کاسبی می کنید و رزق و روزی به دست می آورید و امرار معاش می کنید از بچه هایتان غافل نشوید باید به فکر آنها باشید .

بله بچه کفش می خواهد ، لباس می خواهد . آنچه که مربوط به مادیات هست می خواهد خودت را مقید کرده ای که برایش تهیه کنی ، این همه کار می کنید و زحمت می کشید ، اما تنها مادیات نیست . معنویات هم می خواهد که معنویات به مراتب بالاتر از مادیات است . تو باید بچه خود را حسینی بار بیاوری ، تو باید بچه ات را نماز خوان بار بیاوری . تو باید بچه ات را در این دوره آخر الزمان ، مخصوصا با آمدن ماهواره و اینترنت و این موبایل ها و این وسیله ها ، هزاران برابر زمان های قدیم مواظب بچه ات باشی . حالا کسی می آید می گوید حاج آقا نفست از جای گرم بلند می شود الان چه کسی می تواند از پس این جوانها و این زمانه بر بیاید . من می گویم بله ، حرف شما را قبول دارم . امام حسین علیه السلام راهِ آن را به ما یاد داده است . علاوه بر اینکه زحمت آن را در تربیت اولاد را برای ما کشیده است . بچه ای مانند علی اکبر علیه السلام تربیت کرده است ، بچه ای مانند علی اوسط حضرت علی بن الحسین علیه السلام حضرت زین العابدین ، این قدر شایستگی دارد که خداوند مقام امامت را به ایشان می دهد . علاوه بر تربیت اینها ، دست از دعا هم بر نداشته است . امام حسین علیه السلام با آن مقامش به در گاه خدا آمده که خدایا : این بچه های من و نسلم را صالح قرار بده . حالا ما برای بچه های خودمان دعا می کنیم این دید ما همین بچه ای است که می بینیم . بعد نوه دار می شویم برای آن هم دعا می کنیم . بعد برای نتیجه مان دعا می کنیم . اما امام حسین علیه السلام تا دامن قیامت را می بیند .

(و اصلح لی فی ذُریتی) نمی گوید بچه ام ، می گوید ذریه ، ذریه یعنی تا دامن قیامت اینها نسل هستند . دارد به شیعیان پیام می دهد . که شیعیان بچه های خود را دعا کنید . بچه هایتان را به امام حسین علیه السلام بسپارید . طوری زندگی کنید که امام حسین علیه السلام دودمان شما تا روز قیامت را نگاه کند . آنها را حفظ کنید همه حسینی باشید . حیف است . فردای قیامت یکی از نسل ما خدای ناکرده بیاید در صحرای محشر که محبتی از امام حسین علیه السلام در دلش نباشد . این وای بر ماست .

(وَ أصلِح لی فی ذُریتی) این قدر مسئله مهم است . امام صادق علیه السلام می فرماید : « کار به این سادگی نیست . می دانید امام حسین علیه السلام از خدا چه می خواست ؟ می گفت خدایا همان طور که پدر و مادرم و برادرم و خودم را امام قرار دادی ، دوست دارم بچه های من و نسل من را هم امام قرار بدهی . » امام صادق علیه السلام می گوید : « خداوند دعای امام حسین علیه السلام را مستجاب کرد . » فقط امام حسین علیه السلام در دعایش گفت (أصلِح لی فی ذُریتی) یک کلمه (فی) آورد در دعایش . این(فی) یعنی در ذریه من . یعنی خودت نگاه کن آن کس که شایستگی دارد آن را امام قرار بده .

ص: ۱۳

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام

.Your browser does not support the audio tag

امام صادق علیه السلام فرمود که اگر امام حسین علیه السلام این (فی) را در دعایش نیاورده بود و گفته بود (أصلح لی ذریتی) بچه های من را تا دامن قیامت اصلاح کن هرچه بچه از نسل امام حسین علیه السلام می آمدند همه امام می شدند . لذا امام حسین علیه السلام نمی خواست در کار خدا دخالت کرده باشد . چرا ؟ چون جدش حضرت ابراهیم علیه السلام او را به جان و مال و اولاد امتحان کرد و پیروز شد و خدا به حضرت ابراهیم خلیل در سوره بقره خطاب می کند که ای ابراهیم ، من تو را (إنّی جاعِلُکَ لِلناس إماما) (۱)برای مردم ، امام قرار دادم . تا حالا پیغمبر بودی اما با جان و مال و اولادت امتحان شدی (آن امتحان سه گانه مفصل است) پیروز از امتحان بیرون آمدی می خواهم تو را امام قرار بدهم . همان وقت حضرت ابراهیم علیه السلام گفت : (وَ مِن ذریتی) خدایا حالا که مرا امام قرار دادی همه ذریه مرا تا قیامت امام قرار بده . آن وقت خداوند همه تقاضای ابراهیم خلیل را قبول نکرد . (قالَ لایَنالُ عهد الظالِمین) خدا فرمود من بچه های تو را امام قرار می دهم اما عهد من به ظالمین نمی رسد . بعضی از بچه های تو ممکن است به نفس خود ظلم کرده باشند . اینها از درجه امامت ساقط می شوند . چون مقام امامت خیلی بالاست . لذا پیغمبر اسلام ، هم پیغمبر بود و هم امام از نسل ابراهیم و اسماعیل ، امیر المؤمنین علیه السلام و امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام تا امام زمان علیه السلام همه فرزندان صالح از نسل حضرت ابراهیم علیه السلام و اسماعیل علیه السلام هستند . لذا امام حسین علیه السلام اینطور دعا می کرد .

۱- بقره۱۲۴.

امامت از نسل امام حسین علیه السلام

.Your browser does not support the audio tag

بعضی هم سؤال می کنند که چرا امامت از نسل امام حسن مجتبی علیه السلام ادامه پیدا نکرد . خیلی جواب ها دارد که یکی از جواب ها ، این است که امام حسین علیه السلام یک معامله ای با خدا کرد که آن معامله در کار امام حسن علیه السلام نبود .(۱) لذا خداوند عوض کشته شدن امام حسین علیه السلام در کربلا یک امتیازی که به امام حسین علیه السلام داد این بود که از نسل امام حسین علیه السلام امامت را ادامه داد . گرچه بعد ها امام محمد باقر علیه السلام با دختر امام حسن مجتبی علیه السلام از فرزندان امام مجتبی علیه السلام ازدواج می کند و نسل امامت هم از امام حسین و هم از امام حسن ادامه پیدا می کند . اما اصل این است این معامله ای که امام حسین علیه السلام در کربلا با خدا کرد این معامله چیز دیگری بود که یکی از پاداش آن این بود که فرزندان او امام شوند

(وأصلِح لی فی ذریتی أنّی تُبتُ علیك وَ إنّی مِن المسلمین) دعا برای پدر و مادر کرد دعا برای فرزندان کرد . دعا کرد که خدایا توفیقم بده موفق شوم . راه می افتد (إنّی تُبتُ الیك) خدایا من برگشتم به سوی تو . کربلا یعنی برگشتن به سوی خداوند تبارك وتعالی .

(و إنّی مِن المسلمین) من تسلیم تو ، پروردگار این عالم هستم . و این چنین امام حسین علیه السلام ، نامش و اسمش و کارهایش با این آیه شریفه عجین شده است . خداوند من و شما را از شیعیان امام حسین علیه السلام محسوب بفرماید . (الهی آمین)

ص: ۱۵

۱- چرا امامت از نسل امام حسن مجتبی(ع) قطع شد؟ آنچه که مسلّم است و در تاریخ هم به ثبت رسیده است ، امامت از نسل امام حسن مجتبی علیه السلام قطع نشد و دختر امام حسن مجتبی علیه السلام به نام فاطمه ، همسر چهارمین امام شیعیان (امام سجاد) بود و ثمره ی ازدواج امام سجاد با دختر عموی خود ، فرزندشان امام محمد بن علی الباقر بوده و ایشان را امامی می گویند که هم از مادر و هم از پدر به بیت عصمت متصل می باشد .

روضه

Your browser does not support the audio tag.

إنی تُبتُ علیک و إنی من المسلمین) شب دوم از ماه محرم الحرام است . روز ورود سید الشهداء به زمین کربلاست . حسینی ها ، کربلایی ها ، ارباب مقاتل نوشته است وقتی سید الشهداء به زمین کربلا رسیدند یک مرتبه دیدند اسب آقا از حرکت ایستاد . هرچه کردند قدم از قدم بر نداشت . آقا اسب دیگری سوار شدند آن هم حرکت نمی کرد . چند اسب دیگر سوار شدند . یک وقت سید الشهداء صدا زدند نام این سرزمین چیست ؟ اهالی آن منطقه گفتند آن را ارض تف می نامند . یکی دیگر گفت اینجا را قادسیه می نامند و آن یکی گفت قاظریه می نامند . که أن سید الشهداء به دنبال گمشده ای می گشتند که باز هم سؤال کردند . دیدند پیرمردی آمد جلو و گفت : آقا قدیمی ها از پدرانمان شنیدیم که به این زمین کربلا هم می گفتند . یک وقت دیدند سید الشهداء نگاهی به آسمان کردند ، دستان خود را بالا بردند (اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکَرْبِ وَ الْبَلَاءِ) خدایا به تو پناه می برم از محنت و رنج و غم و بلا . اینجا بود که رو به اصحاب و یاران کرد .(۱)

ص: ۱۶

۱- لهوف، سید بن طاووس، ص ۸۰- ۸۱ فَلَمَّا وَصَلَهَا قَالَ مَا اسْمُ هَذِهِ الْأَرْضِ فَقِیلَ کَرْبَلَاءُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکَرْبِ وَ الْبَلَاءِ ثُمَّ قَالَ هَذَا مَوْضِعُ کَرْبٍ وَ بَلَاءٍ انْزِلُوا هَاهُنَا مَحَطُّ رِحَالِنَا وَ مَسْفَکُ دِمَائِنَا وَ هُنَا مَحَلُّ قُبُورِنَا بِهَذَا حَدَّثَنِی جَدِّی رَسُولُ اللَّه. ترجمه: در روز دوم محرّم به کربلا رسیدند، امام حسین علیه السّلام پرسید: «نام این زمین چیست؟» گفته شد: کربلا فرمود: ، خدایا من پناه می برم به تو از اندوه و بلا- سپس فرمود: «اینجا محل اندوه و بلا است، فرود آیید.» در همین جا فرود آیید، سوگند به خدا همین جا جای پیاده شدن ما و محل ریختن خون ما و محل قبرهای ما است. سوگند به خدا در همین جا اهل بیت من به اسیری برده شوند. جدّم رسول خدا صلی اللَّه علیه و آله و سلم به من چنین خبر داده است.

بار بگشایید اینجا کربلاست

بار بگشایید اینجا نینواست

اصحاب من ، یاران من ، این سرزمین جایی است که سرهای ما را از بدن جدا می کنند . اینجا محل ریخته شدن خون من و شماست . اینجا محل قبرهای ماست .

خبر آوردند برای حضرت زینب سلام الله علیها که برادرتان فرموده است باید اینجا پیاده شویم و خیمه ها را بزنیم . گفت نگاه کردیم ، دیدیم جوان های بنی هاشمی اطراف کجاوه زینب کبری سلام الله علیها را گرفتند . یکی مهار شتر را گرفته ، یکی رکاب را گرفته ، آن یکی دست زینب سلام الله علیها را می گیرد و با چه عزت و احترامی دختر علی علیه السلام در زمین کربلا قدم می گذارد . اما حسینی ها ، کربلایی ها ، همین قافله روز یازدهم محرم دوباره حرکت کرد . زینب و ام کلثوم ، این دو خواهر ، بچه ها را سوار بر شتر کردند . سپس کمک می کند خواهرش را سوار می کند حالا نوبت زینب رسیده . زینب سلام الله علیها یک نگاهی به اطراف کرد . دید یک مَحرم برایش نمانده است . به إذن خدا آن شتر زانو زد و دختر امیرالمؤمنین علیه السلام سوار بر شتر شد . قافله حرکت می کند . می گویند مستحب است پشت سر مسافر اذان بگویند بلکه مسافر به سلامت به مقصد برسد . بعضی نوشته اند یک وقت زینب کبری سلام الله علیها احساس کرد یک نفر دارد می گوید: الله اکبر . خدایا چه کسی هست که دلش برای این زن و بچه سوخته است ؟ چه کسی دارد اذان می گوید ؟ وقتی پشت سر را نگاه کرد دید صدای اذان از گودی قتلگاه هست .

مزنیدم ، مبریدم ، که در این دشت مرا کاری هست

گل اگر نیست ، ولی صفحه گلزاری است .

صلوات الله و سلامه علیک یا رسول الله و علی اهل بیتک المظلومین

دعا

.Your browser does not support the audio tag

به مقامشان ، خدایا ، گناهان همه ما را ببخش و بیامرز (الهی آمین)

تعجیل در فرج امام زمان علیه السلام بفرما (الهی آمین)

از بقیه ی غیبت آقا صرف نظر بفر ما (آمین)

توسلمان به امضای حضرتش برسان (آمین)

ثوابی از این جلسه به روی اموات ، شهدا ، صُلحاء ، مؤمنین ، مؤمنات عائد و واصل بفر ما . (الهی آمین)

مراجع عظام تقلید ،در پناه امام زمان علیه السلام محافظت بفرما (آمین)

خدایا به حقیقت اهل البیت علیه السلام ، در دنیا و آخرت ، دست ما از دامان اهل بیت کوتاه مفرما . (آمین)

مریضان را لباس عافیت بپوشان (الهی آمین) قرض مقروضین ادا بفرما (الهی آمین)

آبرویِ آبرومندان را حفظ کن (الهی آمین) حاجات مجلس ما ، فرد اَندر فرد برآورده به خیر بفرما (آمین)

باران های رحمتت بر ما نازل بفرما (الهی آمین) آنچه عرض نکردیم و محتاجیم ، از فضل وکرمت به ما کرم بفر ما (الهی آمین)

بجاه محمدٍ واله الاطهار

پایان

ص: ۱۸

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ
آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟
سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵
دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱
بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹
امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه ای
قائمیه
اصفهان

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹